

**Raport o stabilności systemu finansowego.
Lipiec 2013 r.**

Raport o stabilności finansowej

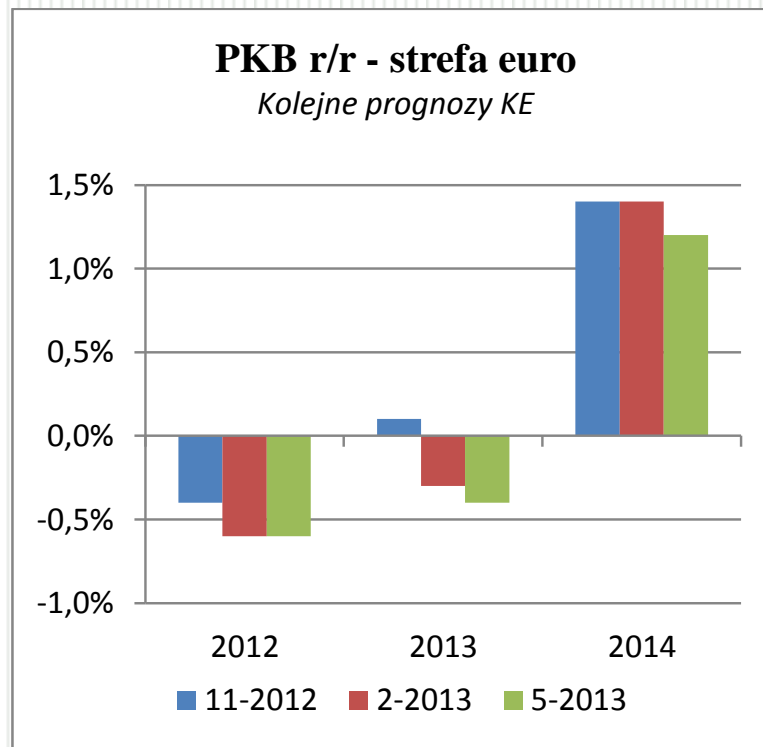
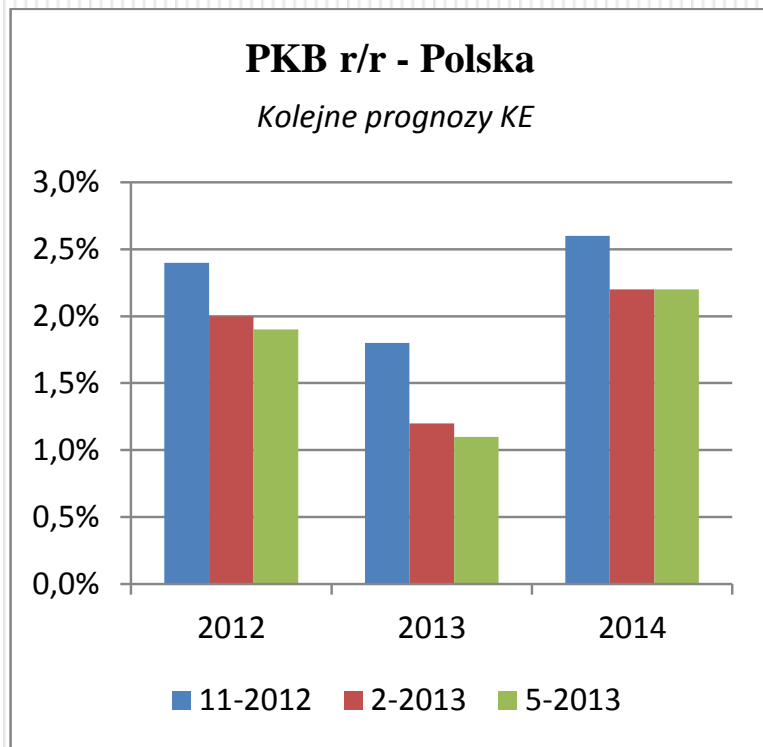
- „Raport” jest elementem polityki informacyjnej NBP przyczyniającym się do realizacji ustawowych celów NBP
- Publikowanie raportów o stabilności systemu finansowego przez banki centralne jest standardem międzynarodowym, NBP publikuje „Raport” od 2001 r.
- „Raport o stabilności systemu finansowego” NBP przedstawia uczestnikom rynków finansowych wyniki analiz stabilności systemu finansowego, w tym oceny odporności systemu finansowego na ewentualne szoki. Celem jest analiza ryzyk oraz sformułowanie rekomendacji dla uczestników rynku i instytucji tworzących sieć bezpieczeństwa finansowego

Obecna edycja „Raportu” oparta jest na danych dostępnych do 31 maja 2013 r.

Agenda

1. Ocena sytuacji bieżącej
2. Czynniki ryzyka dla stabilności systemu finansowego
3. Wyniki testów warunków skrajnych
4. Syntetyczna ocena stabilności krajowego systemu finansowego
5. Rekomendacje

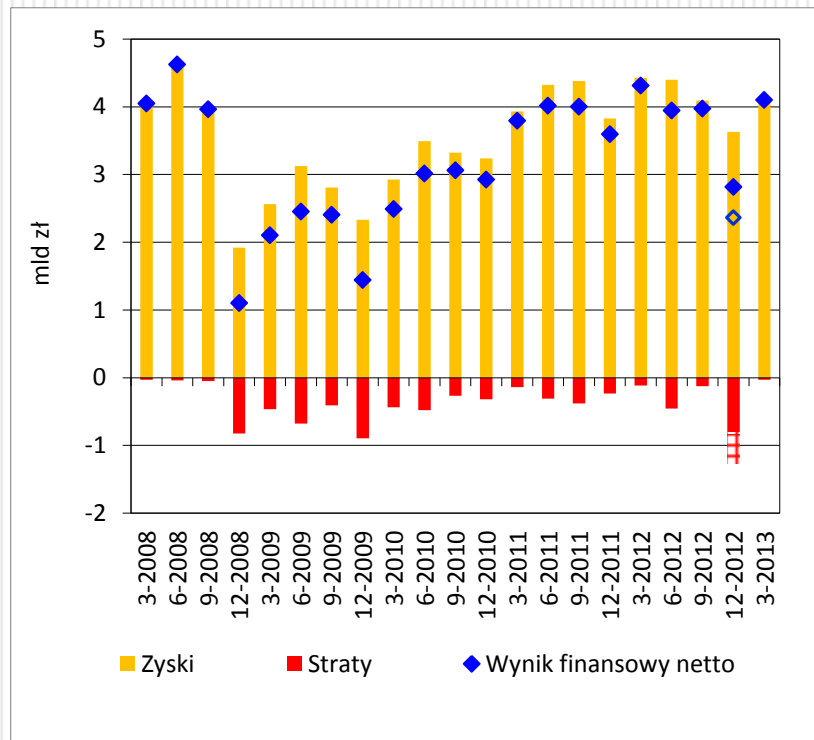
Pogorszenie sytuacji makroekonomicznej

Źródło: KE.

Wybrane wskaźniki sektora bankowego

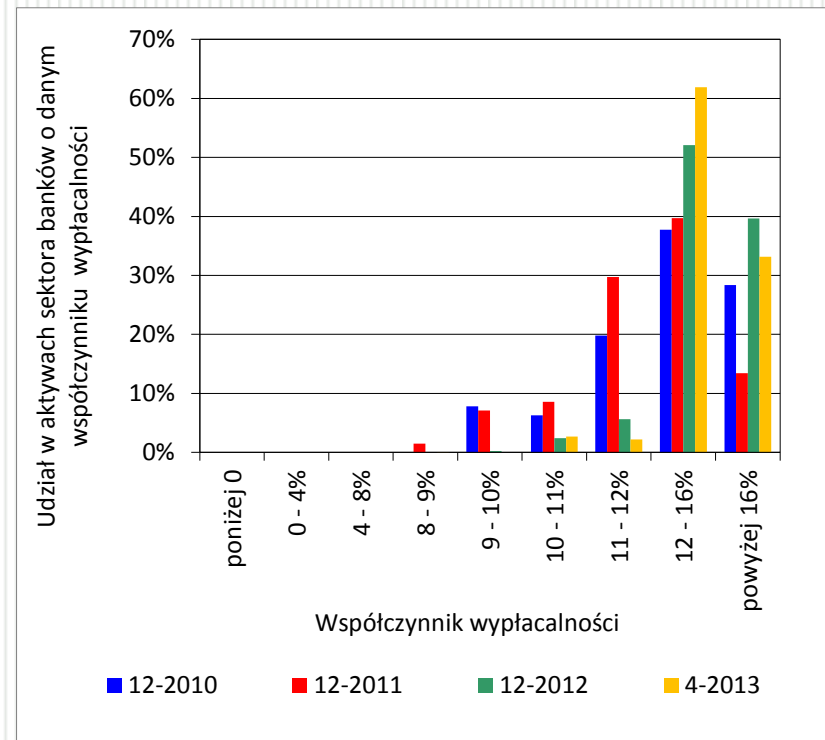
Kwartalne wyniki finansowe sektora bankowego

Uwaga: pustym znaczkiem i zakreskowanym fragmentem słupka oznaczono szacowany wynik finansowy i sumę strat sektora bankowego z uwzględnieniem wyników banków, które zaprzęstały działalności w IV kwartale 2012 r. lub kontynuowały ją w zmienionej formie.

Źródło: NBP.

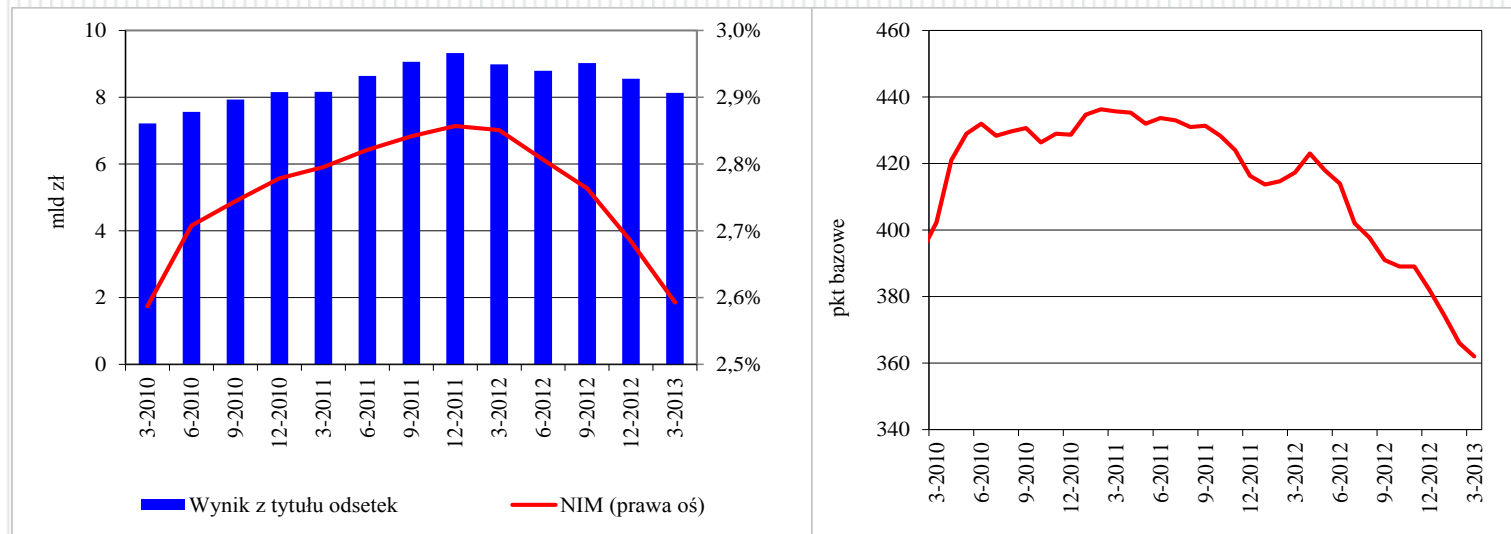
Rozkład aktywów banków wg kryterium wsp. wypłacalności

Ramka: Wpływ spadku stóp procentowych na wyniki finansowe banków

- Spadek stóp procentowych zapoczątkowany w IV kwartale 2012 r. miał wpływ na obniżenie marży odsetkowej banków.

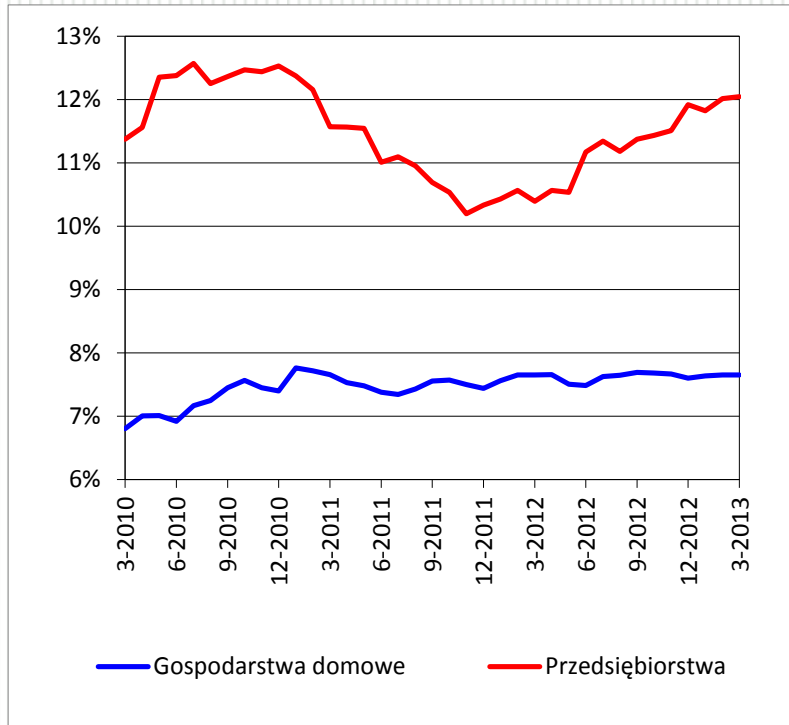
Wyniki odsetkowe sektora bankowego (lewy panel) i spread między oprocentowaniem stanu złotych kredytów i depozytów sektora niefinansowego (prawy panel)

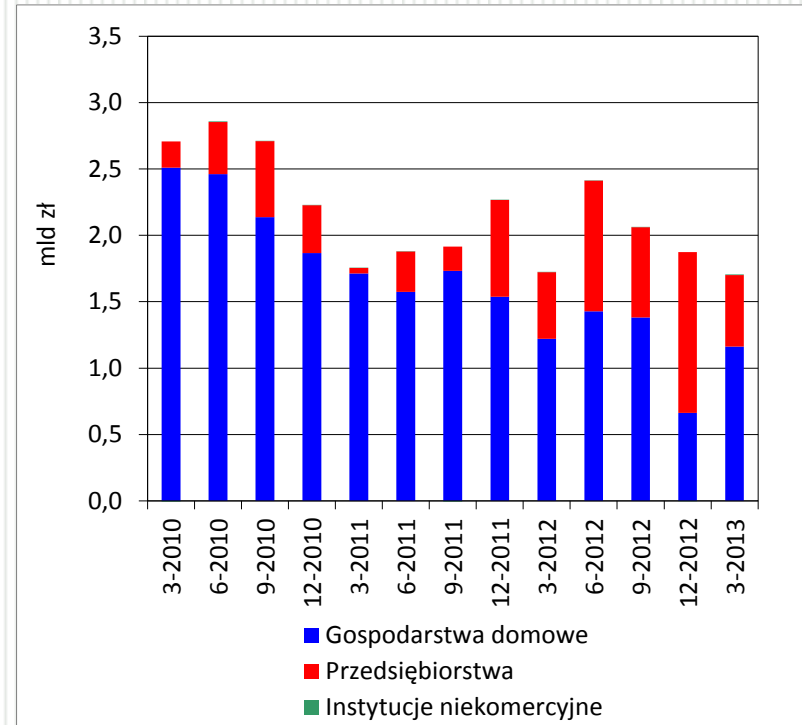
- Według szacunków NBP w okresie wrzesień 2012 r. – marzec 2013 r. spadek stóp procentowych przełożył się średnio w 82% na efektywne oprocentowanie należności a tylko w 37% na efektywne oprocentowanie zobowiązań (wobec sektora niefinansowego)
- Dotychczasowy spadek rynkowych stóp procentowych będzie oddziaływać w kierunku obniżenia marży odsetkowej netto w skali, która nie zagraża wypłacalności banków i stabilności systemu bankowego

Wybrane wskaźniki sektora bankowego

Wskaźniki kredytów zagrożonych

Kwartalne odpisy z tyt. utraty wartości

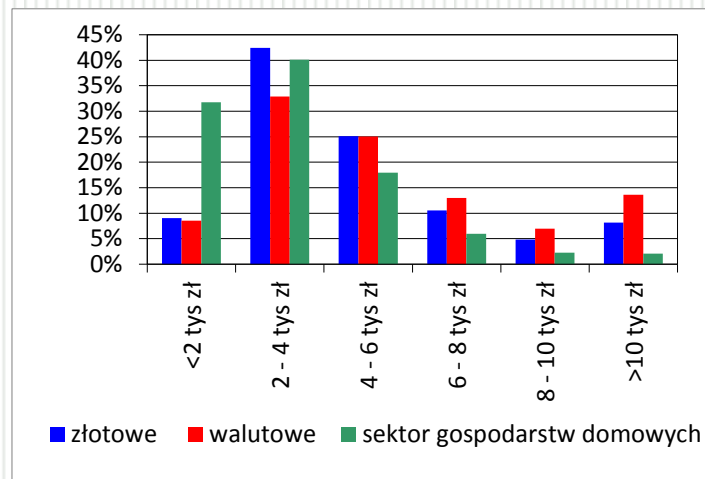
Źródło: NBP.

Ramka: Jakość kredytów mieszkaniowych i sytuacja kredytobiorców (1)

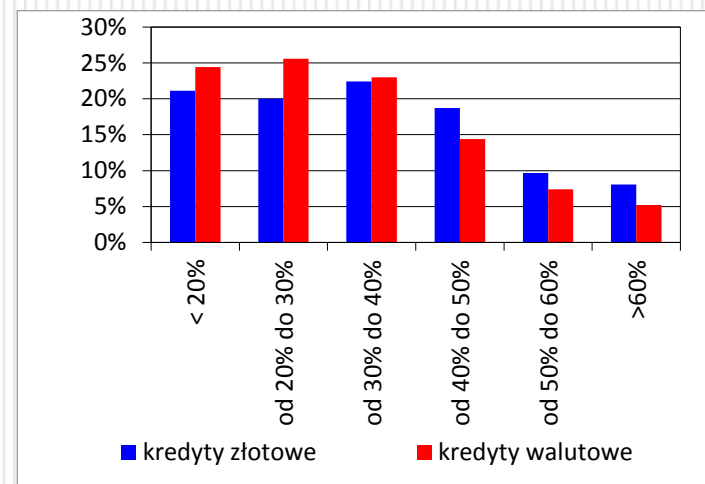
Sytuacja finansowa kredytobiorców spłacających walutowe kredyty mieszkaniowe na koniec 2012 r. była lepsza niż kredytobiorców spłacających kredyty złotowe i znacznie lepsza niż średnia dla sektora gospodarstw domowych:

- wyższe średnie dochody (o około 15-18% niż dla kredytów złotych),
- niższy średni wskaźnik DtI (o około 3 pp. niż dla kredytów złotych) i niższy odsetek kredytów z wysokimi DtI

Rozkład dochodów kredytobiorców

Rozkład wskaźnika DtI kredytobiorców

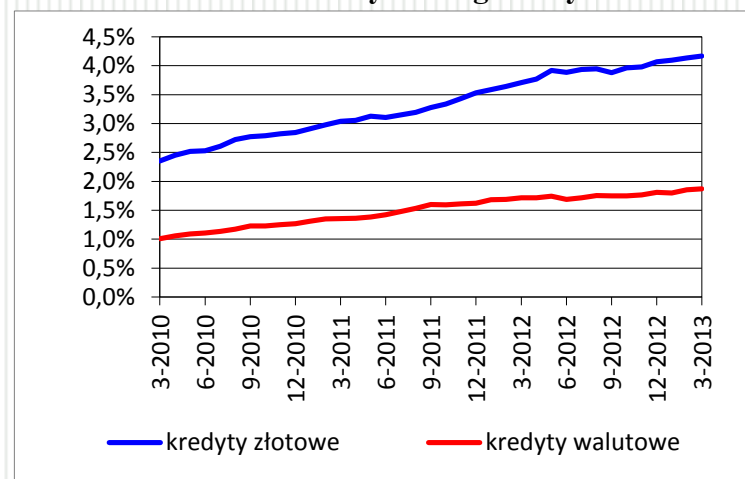
Źródło: NBP, UKNF

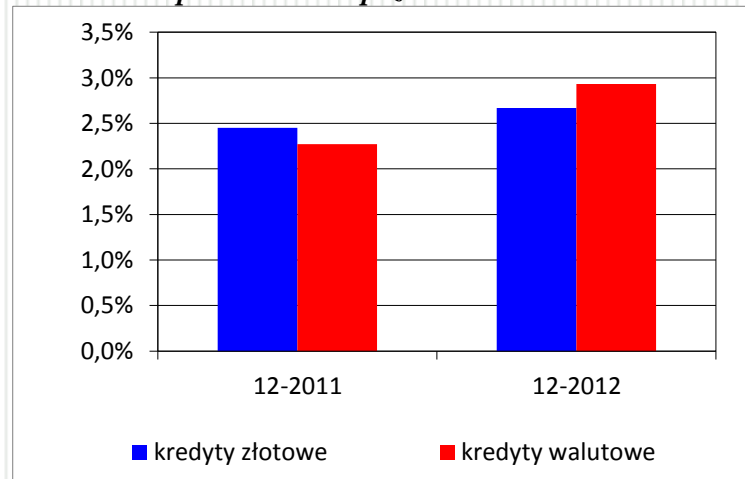
Ramka: Jakość kredytów mieszkaniowych i sytuacja kredytobiorców (2)

- Wskaźnik kredytów zagrożonych jest niższy dla kredytów walutowych niż dla kredytów złotych
- Różnica wynika głównie z przymusowego przewalutowywania kredytów walutowych z utratą wartości na złote
- Po wyłączeniu wpływu przewalutowań jakość obu rodzajów kredytów zbliżona
- Podobne wartości wskaźników i duże różnice tempa wzrostu kredytów walutowych (ok. -5% r/r) i złotych (ok. +18% r/r) wskazują, że jakość walutowych kredytów mieszkaniowych obniża się w dużo wolniejszym tempie niż kredytów złotych

Wskaźniki kredytów zagrożonych

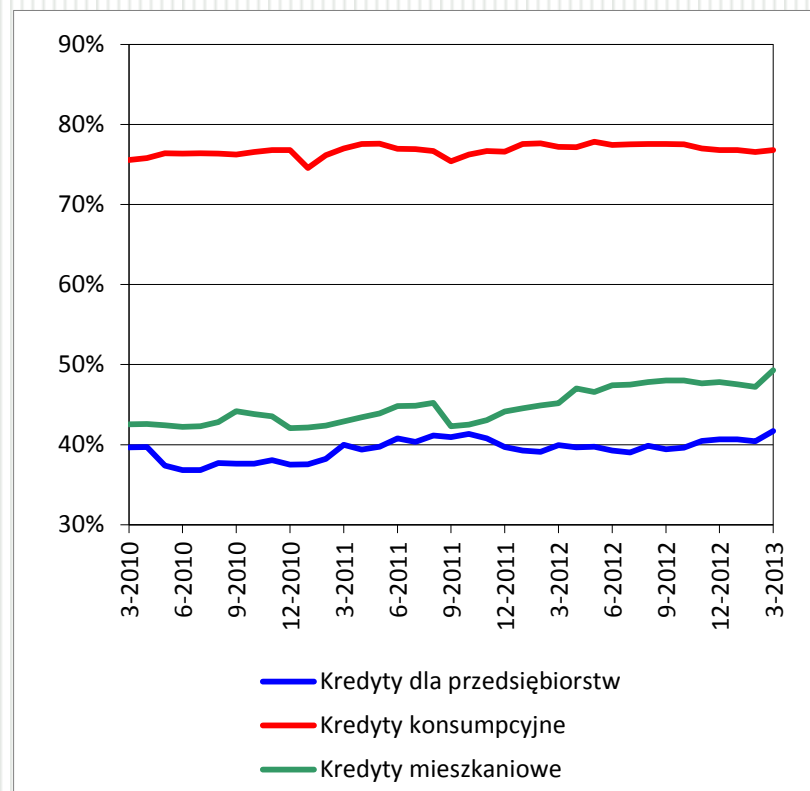
Wskaźniki kredytów zagrożonych po korekcie o przewalutowania

Ramka: Pokrycie kredytów zagrożonych odpisami

- Różnice w stopniu pokrycia kredytów z utratą wartości odpisami wynikają głównie ze stopnia ich zabezpieczenia
- Stopień pokrycia kredytów odpisami można uznać za bezpieczny:
  - kredyty konsumpcyjne – wysokie pokrycie odpisami (77%); część odzysku może pochodzić ze sprzedaży wierzytelności (standardowe ceny – kilkanaście procent nominału),
  - pokrycie odpisami kredytów mieszkaniowych odpowiada odzyskowi z kredytu o LTV około 100% (średnie LTV jest znacznie niższe, około 80%),
  - średni poziom pokrycia wartości netto kredytów dla przedsiębiorstw wartością zabezpieczeń to co najmniej 77%

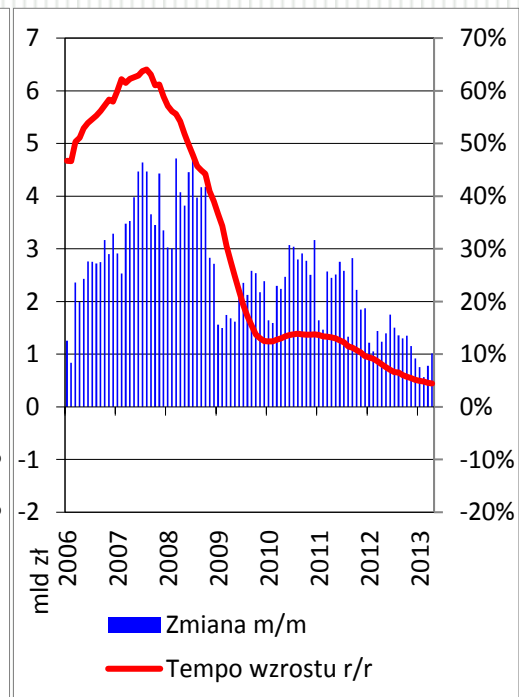
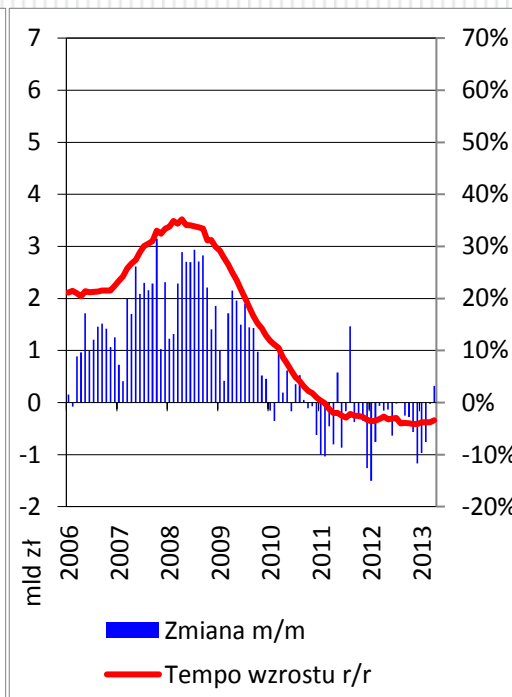
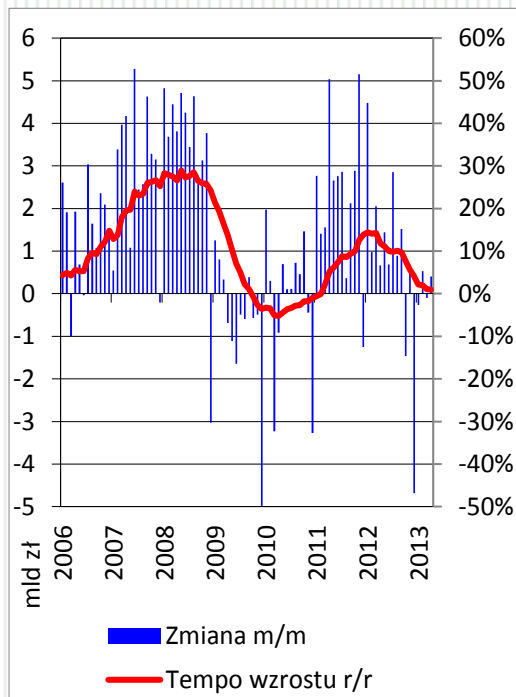
Stopień pokrycia kredytów z utratą wartości odpisami aktualizującymi w głównych kategoriach kredytów

Źródło: NBP.

Akcja kredytowa

Zmiany (m/m) wartości i dynamika (r/r)
kredytów dla przedsiębiorstw (lewy panel), kredytów konsumpcyjnych (środkowy panel)
i kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych (prawy panel)

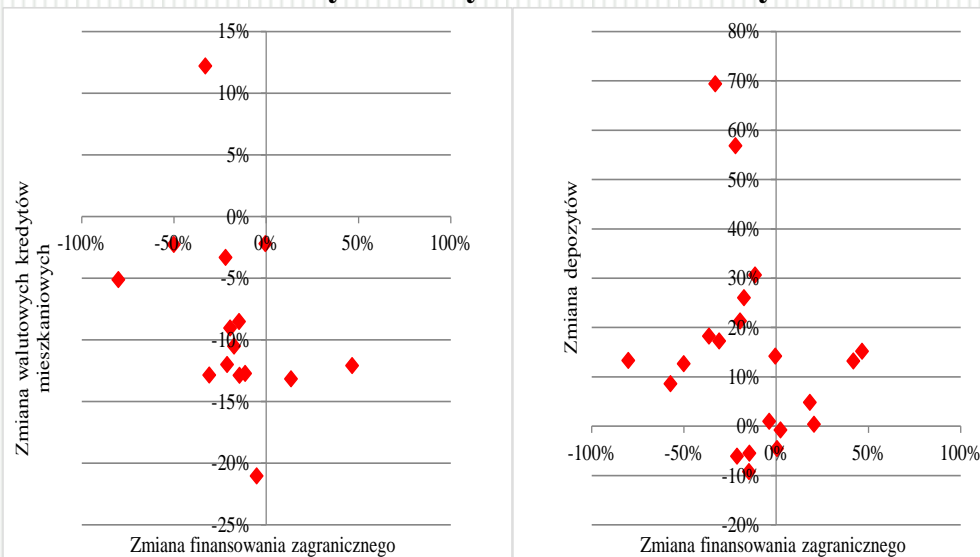
Uwaga: dane po wyłączeniu wpływu zmian kursu walutowego.

Źródło: NBP.

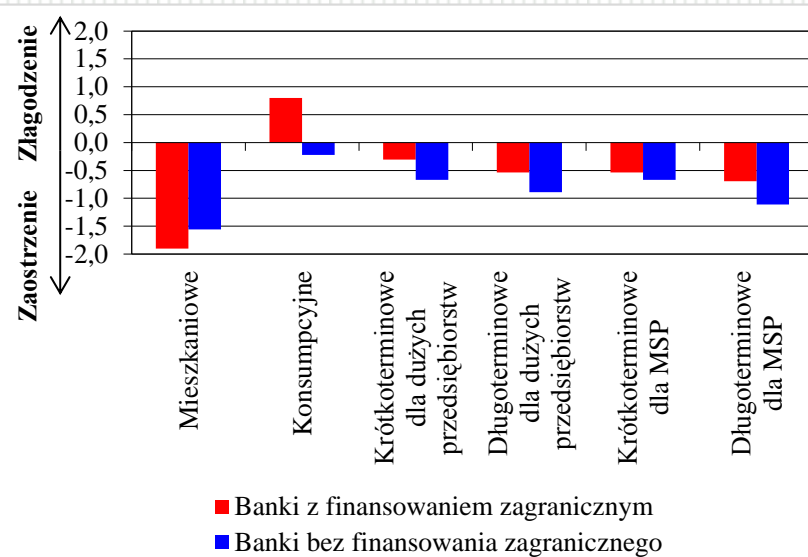
Ramka: Wpływ ograniczenia finansowania zagranicznego na akcję kredytową banków

- Większość banków ograniczających finansowanie zagraniczne zmieniła strukturę finansowania zwiększając udział depozytów (rozwijając przy tym działalność)
- Zmiany w polityce kredytowej były bardziej restrykcyjne w bankach bez istotnego finansowania z zagranicy
- Spadek stanu finansowania zagranicznego polskich banków nie wpłynął istotnie na ich akcję kredytową

Zmiana finansowania zagranicznego oraz depozytów i walutowych kredytów mieszkaniowych

Zmiany polityki kredytowej

Niebankowe instytucje finansowe

Ograniczony wpływ NIF na sytuację sektora bankowego

- Niewielka skala powiązań kapitałowych pomiędzy niebankowymi instytucjami finansowymi (NIF) a bankami
- W 2012 r. sytuacja finansowa w sektorze ubezpieczeń oraz w sektorze towarzystw emerytalnych uległa niewielkiej poprawie
- W czerwcu 2013 r., w wyniku przeglądu funkcjonowania systemu emerytalnego, rząd przedstawił propozycje zmian, których efektem może być ograniczenie skali działania OFE. Proponowane zmiany mogłyby wpłynąć na kierunki rozwoju systemu finansowego, w niektórych wariantach ograniczając perspektywy rozwoju poszczególnych jego segmentów

Ramka: Bankassurance na polskim rynku ubezpieczeń

- *Bankassurance* to sprzedaż ubezpieczeń klientom banku poprzez sieć placówek bankowych. W 2012 r. wysokość składki przypisanej brutto pozyskanej w ramach *bankassurance* stanowiła 53,4% składki w dziale ubezpieczeń na życie
- Ubezpieczenia sprzedawane w ramach *bankassurance* w formie grupowej są mniej korzystne dla klientów niż w formie indywidualnej, gdyż ubezpieczony nie jest stroną umowy, nie ma możliwości dochodzenia roszczeń związanych z nieprawidłowościami przy zawieraniu umowy oraz nie może bezkosztowo odstąpić od umowy
- W związku z nieprawidłowościami, jakie wystąpiły w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych przez banki w 2013 r. KNF wydała rekomendację M, której celem było, między innymi, ograniczenie sprzedaży polisolokat przez kanał bankowy. W I kwartale 2013 r. polisolokaty oferowały jedynie trzy banki

Ramka: Fundusze rynku pieniężnego

- Europejska Rada Ryzyka Systemowego wydała rekomendację mającą na celu ograniczenie ryzyka związanego z funduszami rynku pieniężnego, w tym ryzyka masowego wycofywania środków przez inwestorów i systemowych konsekwencji wystąpienia takiej sytuacji. Wśród proponowanych rozwiązań znalazło się m.in. przekształcenie funduszy o stałej wartości aktywów netto w fundusze o zmiennej wartości aktywów netto
- Fundusze rynku pieniężnego są uznawane za część sektora *shadow banking*, gdyż ich jednostki uczestnictwa (zwłaszcza funduszy o stałej wartości aktywów netto) są postrzegane jako substytut depozytu bankowego, mimo braku gwarancji ochrony wkładów
- Funkcjonujące w Polsce fundusze rynku pieniężnego nie generują ryzyka dla stabilności systemu finansowego. Przepisy prawa nie pozwalają na tworzenie funduszy o stałej wartości aktywów netto

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK)

- Sektor SKOK został objęty nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego 27 października 2012 r.
- Na podstawie wstępnych danych finansowych KNF dokonała oceny sytuacji finansowej kas:
  - ✓ Sytuacja kapitałowa w kasach jest złożona, fundusze własne pomimo wykazywanego ponad czterokrotnego wzrostu w latach 2006 –2012 należy uznać za nieadekwatne do prowadzonej działalności, ponieważ nie zabezpieczają ponoszonego przez kasy ryzyka
  - ✓ W kasach występuje podwyższone ryzyko płynności w wyniku niedopasowania terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów
  - ✓ Według stanu na dzień publikacji opracowania KNF 44 kasy z 55 zostały zobowiązane przez KNF do wszczęcia procesów naprawczych
  - ✓ Kasy wymagają wprowadzenia pilnych działań restrukturyzacyjnych, w tym również z wykorzystaniem funduszu stabilizacyjnego

Ramka: Zmiany w funkcjonowaniu stawek referencyjnych WIBOR i WIBID

- Zasady wyznaczania stawek WIBOR/WIBID oraz ich transakcyjny charakter istotnie ograniczają możliwość ewentualnych manipulacji, pozytywnie wyróżniając je na tle innych stawek referencyjnych w UE.
- Dzięki działającemu od IV 2012 r. repozytorium danych o transakcjach na krajowym rynku niezabezpieczonych lokat międzybankowych NBP może porównywać kwotowania banków z oprocentowaniem realizowanych przez nie operacji.
- Od I 2012 r. do I 2013 r. liczba uczestników fixingu stawek WIBOR/WIBID spadła z 15 do 10. Ta niekorzystna tendencja skłoniła KNF i NBP do podjęcia we współpracy z ACI Polska oraz bankami krajowymi działań w celu zapobieżenia zmniejszeniu się ich reprezentatywności:
  - ✓ Pod koniec 2012 r. powołano zespół ds. rynku międzybankowego. Wnioski z jego prac zostały zawarte w nowym „Regulaminie fixingu stawek referencyjnych WIBID i WIBOR”.
  - ✓ W celu zmniejszenia dysproporcji między kosztami i korzyściami z uczestnictwa w fixingu stawek WIBOR/WIBID oraz ograniczenia zjawiska „pasażera na gape” od V 2013 r. NBP wprowadził zmiany w kryteriach przyznawania statusu Dealera Rynku Pieniężnego oraz poszerzył uprawnienia tych podmiotów.

Agenda

1. Ocena sytuacji bieżącej
2. Czynniki ryzyka dla stabilności systemu finansowego
3. Wyniki testów warunków skrajnych
4. Syntetyczna ocena stabilności krajowego systemu finansowego
5. Rekomendacje

Zidentyfikowane czynniki ryzyka

- Ryzyko ponownego spowolnienia wzrostu gospodarczego, któremu wraz ze wzrostem awersji do ryzyka może towarzyszyć odpływ kapitału z Polski
- Ryzyko finansowania i ryzyko wystąpienia trudności z odnowieniem operacji swapowych przez banki w wyniku odpływu kapitału z Polski
- Ryzyko obniżenia zaufania do banków w wyniku zmian właścicielskich

Sposób oceny

- Ryzyko makroekonomiczne, ryzyko finansowania i zabezpieczenia pozycji walutowej analizowane jest w ramach testów warunków skrajnych
  - Rozpatrywane szoki & pomiar wpływu na sektor bankowy:
    1. Makroekonomiczny $\implies$ oszacowania kosztów ryzyka kredytowego i wyników odsetkowych z modeli ekonometrycznych
    2. Rynkowy $\implies$ symulacje zmian wartości papierów wartościowych i wpływu deprecjacji na koszty ryzyka kredytowego
    3. Płynności $\implies$ symulacje zdolności pokrycia odpływu środków aktywami płynnymi
- Ryzyko zmian właścicielskich oceniane na podstawie analizy eksperckiej

Agenda

1. Ocena sytuacji bieżącej
2. Czynniki ryzyka dla stabilności systemu finansowego
3. Wyniki testów warunków skrajnych
4. Syntetyczna ocena stabilności krajowego systemu finansowego
5. Rekomendacje

Test warunków skrajnych

Szok makroekonomiczny i szok rynkowy - założenia

Szok makroekonomiczny

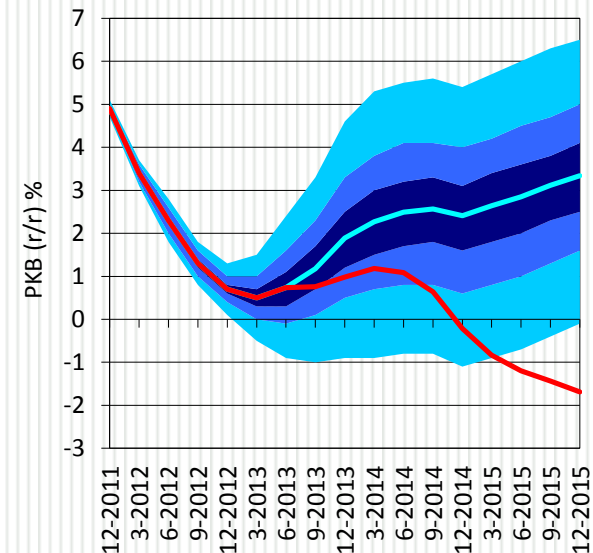
- Scenariuszy referencyjny:
lipcowa projekcja NBP
- Scenariusz szokowy:
  - recesja w gospodarkach wysoko rozwiniętych w latach 2013-2015 w wyniku postępującego ograniczania zadłużenia w sektorze prywatnym i publicznym, połączonego z osłabiającym się popytem konsumpcyjnym,
  - spowolnienie wzrostu gospodarczego w krajach rozwijających się
  - spadek dynamiki realnego PKB Polski, pogłębiony przez zacieśnienie polityki fiskalnej.

Szok rynkowy

- wzrost rentowności obligacji skarbowych o 300 pb oraz deprecjacja złotego o 30%

*Horyzont – koniec 2015 r.,
analogicznie do projekcji NBP*

Scenariusz szokowy
(czerwona linia)
na tle lipcowej projekcji PKB

PKB r/r	2013	2014	2015
<i>Referencyjny</i>	1,1%	2,4%	3,0%
<i>Szokowy</i>	0,8%	0,7%	-1,3%

Testy warunków skrajnych - wyniki

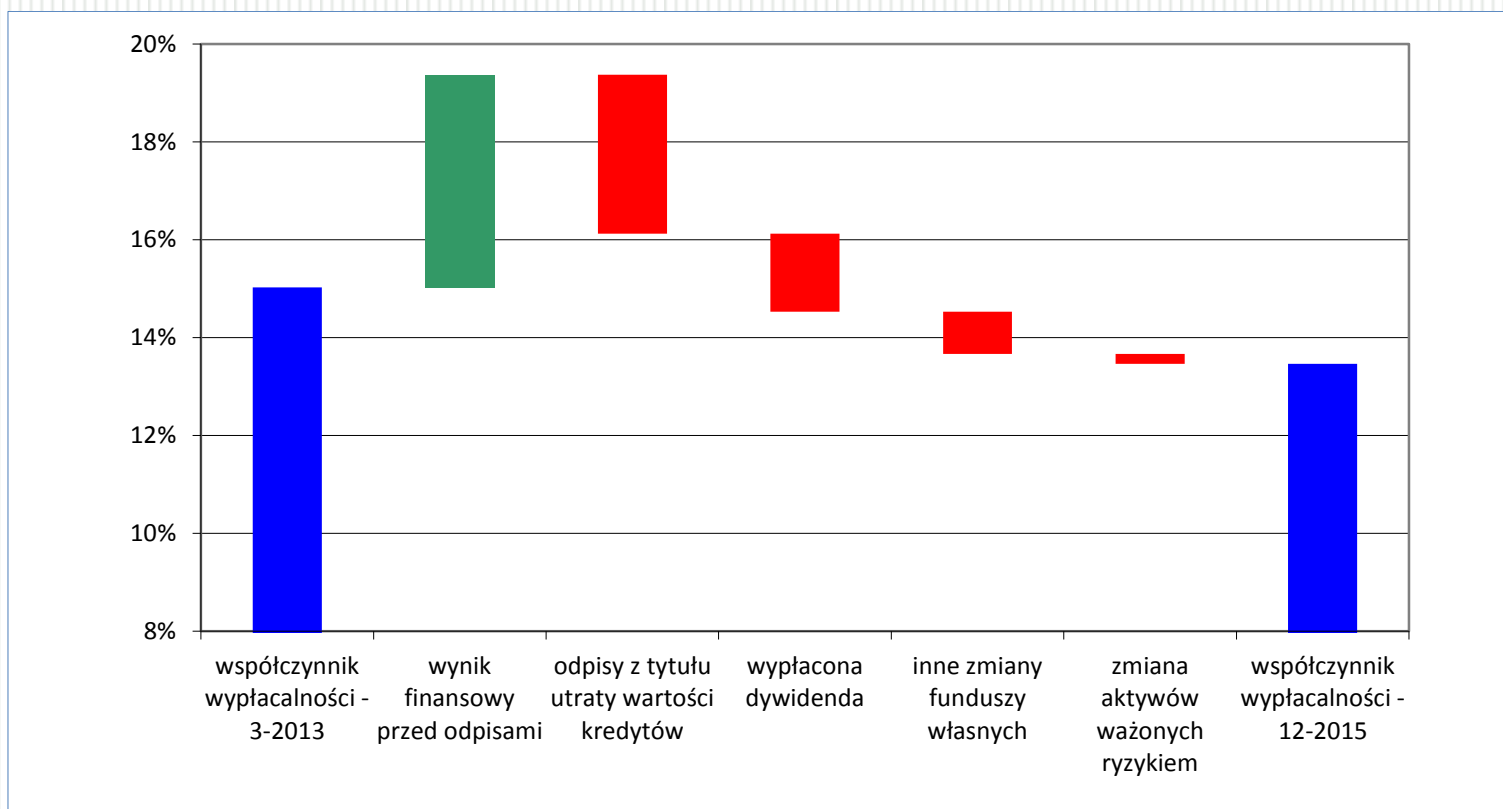
Szok makroekonomiczny i szok rynkowy

	Dane historyczne II kw. 2012 – I kw. 2013	Wyniki symulacji za okres II kw. 2013 – IV kw. 2015	
		Scenariusz referencyjny	Scenariusz szokowy
Wartości średnioroczne (jako % aktywów)			
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów	-0,8	-0,8	-1,1
Wynik odsetkowy	2,2	2,0	1,7
Wynik netto	1,2	1,1	0,3
Potrzeby kapitałowe* (łącznie wpływ szoku makroekonomicznego i rynkowego)	n/d	0,6 mld zł	4,5 mld zł

*Wartość dokapitalizowania banków konieczna do utrzymania współczynników wypłacalności powyżej 12%, współczynników wypłacalności przy uwzględnieniu funduszy podstawowych powyżej 9% oraz utrzymania funduszy podstawowych w wartości nie niższej niż kapitał wewnętrzny na koniec okresu symulacji.

Testy warunków skrajnych - wyniki

Skumulowane zmiany współczynnika wypłacalności w scenariuszu szokowym (w % RWA)

Testy warunków skrajnych

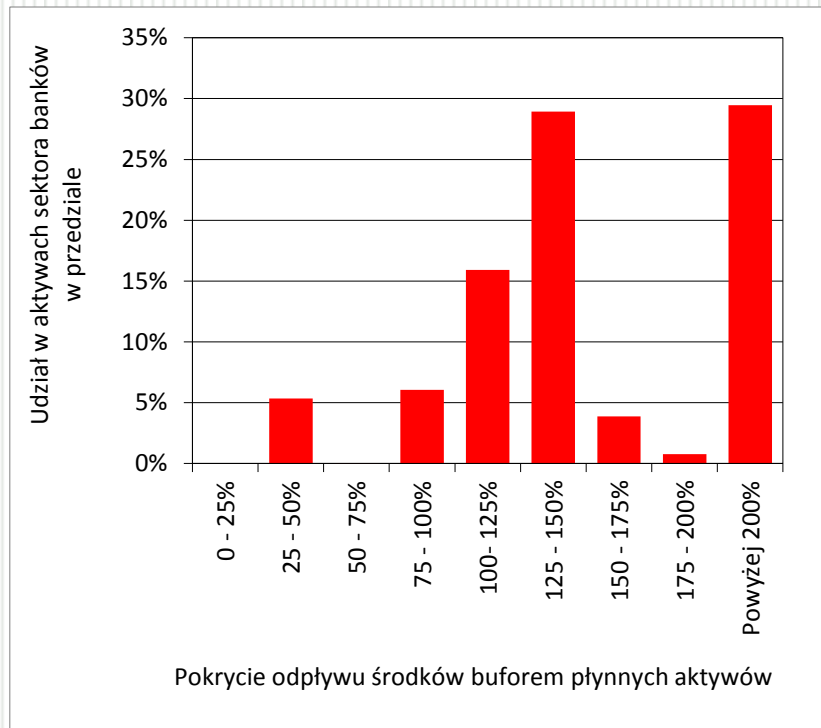
Symulacje szok płynności – założenia

- Całkowite rozliczenie krótkoterminowych transakcji na krajowym rynku międzybankowym
- Odpływ części środków pozyskanych od zagranicznych instytucji finansowych (głównie podmiotów dominujących)
- Wzrost wartości środków złotych potrzebnych do odnowienia transakcji zabezpieczających (wpływ deprecjacji złotego)
- Utrata zaufania do sektora bankowego - *odpływ niestabilnej części środków gospodarstw domowych, przedsiębiorstw oraz podmiotów sektora rządowego i samorządowego, o terminie zapadalności do 1 miesiąca; podmioty te dodatkowo wycofują odpowiednio 5%, 10% i 10% swoich depozytów.*

Wymienione wyżej założenia są uwzględniane jednocześnie we wszystkich bankach komercyjnych

Testy warunków skrajnych - wyniki

Szok płynności

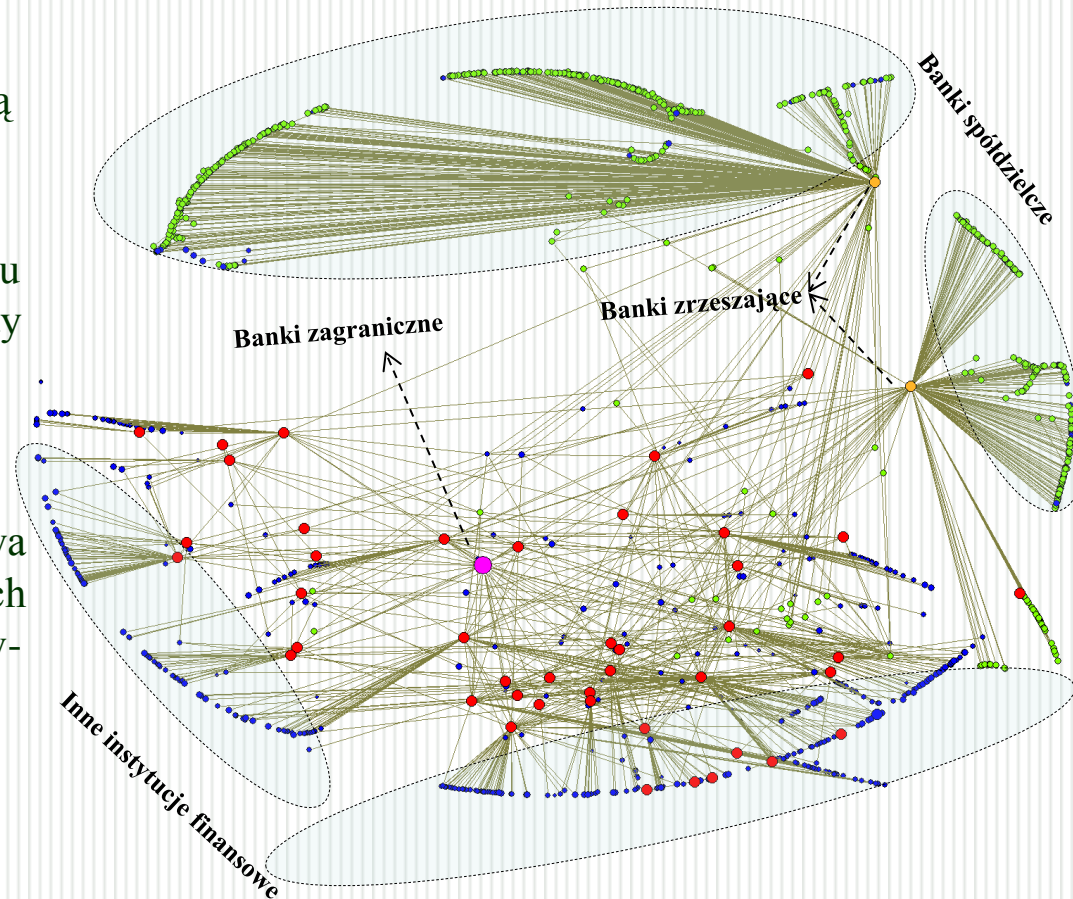

Symulacja ryzyka płynności wykazała, że w przypadku materializacji bardzo restrykcyjnego scenariusza szokowego:

- grupa banków o około 11% udziale w aktywach sektora nie miałyby odpowiednio wysokich buforów płynnych aktywów do pokrycia zobowiązań związanych z odpływem kapitału zagranicznego, deprecjacją złotego i spadkiem zaufania klientów,
- łączny niedobór środków płynnych w tych bankach wyniósłby około 30 mld zł.

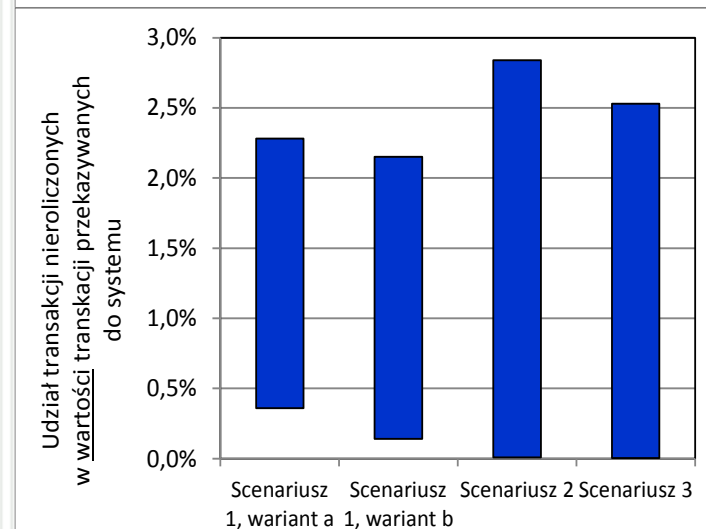
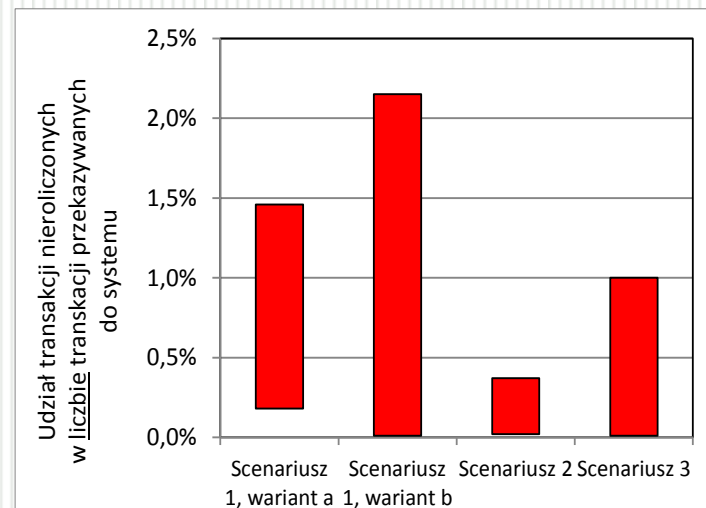
Ramka: Ryzyko z tytułu ekspozycji banków wobec instytucji finansowych

- Ryzyko wystąpienia efektu domina na krajowym rynku międzybankowym jest bardzo niewielkie – ekspozycje banków są niskie w porównaniu do ich kapitałów
- Należności od innych instytucji finansowych są ograniczone i w przypadku większości segmentów niższe niż depozyty złożone przez te instytucje
- Wyjątkiem są relatywnie wysokie należności od firm leasingowych przewyższające ich depozyty. Szczegółowa analiza wskazuje jednak, że większość tych firm należy do grup kapitałowych banków-wierzcicieli.
- Ogółem około połowa ekspozycji wobec instytucji finansowych to transakcje wewnątrzgrupowe
- Większość instytucji finansowych jest zadłużona wobec 1-2 banków

Ramka: Odporność systemu bankowego na szoki w sferze płatności i rozrachunku

- Celem badania była analiza płynności, koncentracji ryzyka, struktury powiązań oraz kwantyfikacja „efektu zarażania” w systemie SORBNET
- Symulację przeprowadzono według trzech scenariuszy zakładających: utratę płynności przez jednego uczestnika i przeniesienie nierozliczonych transakcji na kolejny dzień rozrachunkowy (1a) lub usunięcie ich z systemu (1b), upadek uczestnika krytycznego pod względem struktury powiązań w systemie (2), upadek uczestnika krytycznego i jednocześnie problemy techniczne innego podmiotu infrastruktury rynku finansowego, będącego uczestnikiem systemu SORBNET (3)
- Kwoty nierozliczonych transakcji w najgorszym scenariuszu nie przekroczyły 3% transakcji przekazanych do systemu
- Niedostatek środków na pokrycie zleceń wystąpił w bankach, które nie zawarły z NBP umowy o kredyt techniczny lub miały niskie/zerowe limity kredytu
- Wyniki badania symulacyjnego świadczą o wysokiej odporności systemu płatności SORBNET na nieoczekiwane zaburzenia, skutkujące skokowym obniżeniem płynności

Agenda

1. Ocena sytuacji bieżącej
2. Czynniki ryzyka dla stabilności systemu finansowego
3. Wyniki testów warunków skrajnych
4. Syntetyczna ocena stabilności krajowego systemu finansowego
5. Rekomendacje

Podsumowanie

Obszar analizy	Zmiana oceny w okresie od poprzedniej edycji
Bieżąca sytuacja sektora bankowego	
Zdolność do absorbowania szoków przez sektor bankowy	
Bieżąca sytuacja niebankowych instytucji finansowych	
Perspektywy warunków działania krajowego systemu finansowego	
Syntetyczna ocena perspektyw stabilności krajowego systemu finansowego	

 Istotne pogorszenie

 Bez zmian

 Polepszenie

 Pogorszenie

 Istotne polepszenie

Agenda

1. Ocena sytuacji bieżącej
2. Czynniki ryzyka dla stabilności systemu finansowego
3. Wyniki testów warunków skrajnych
4. Syntetyczna ocena stabilności krajowego systemu finansowego
5. Rekomendacje

Rekomendacje

1. Wyposażenie kapitałowe banków
2. Płynność banków
3. Struktura finansowania
4. Portfele kredytów o wysokim LtV
5. Wyposażenie kapitałowe zakładów ubezpieczeń i towarzystw funduszy inwestycyjnych
6. Zmiany w systemie emerytalnym

Dziękuję za uwagę!